

Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα

Αναστασία Λαγοπόδη ΑΕΜ 7497

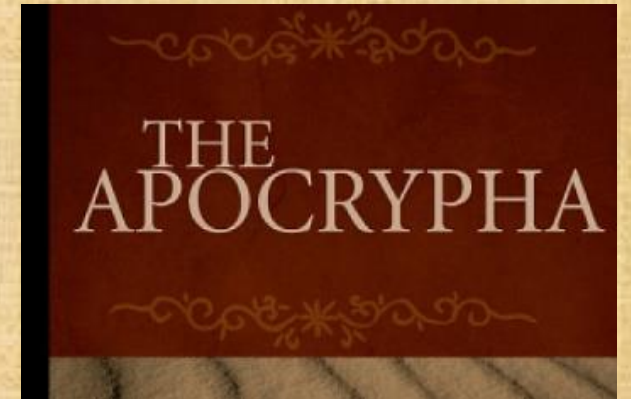
Εργασία στο Μάθημα Ε2183 «Θεολογικά Θέματα από την Καινή Διαθήκη (Ιστορικός Ιησούς, Παύλεια Θεολογία)»

Διδάσκων: Χαράλαμπος Ατματζίδης

Απόκρυφα κείμενα-τι είναι

- «Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα ή Απόκρυφα της Καινής Διαθήκης ονομάζονται διάφορα ανώνυμα ή ψευδεπίγραφα χριστιανικά κείμενα, γραμμένα από τον 2^ο αι. μ.Χ. και εξής, που δεν συμπεριλαμβάνονται στον Κανόνα της Κ.Δ. αλλά αναγιγνώσκονται απλώς ή απορρίπτονται από τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς των πρώτων αιώνων. Τα κείμενα αυτά αναφέρονται σε γεγονότα ή πρόσωπα που περιέχονται στην Κ.Δ., συνήθως τροποποιώντας τα ή βρίσκονται στην προέκταση αυτών»
- «Απόκρυφο σημαίνει κάτι που είναι κρυμμένο και φυλαγμένο προσεκτικά»

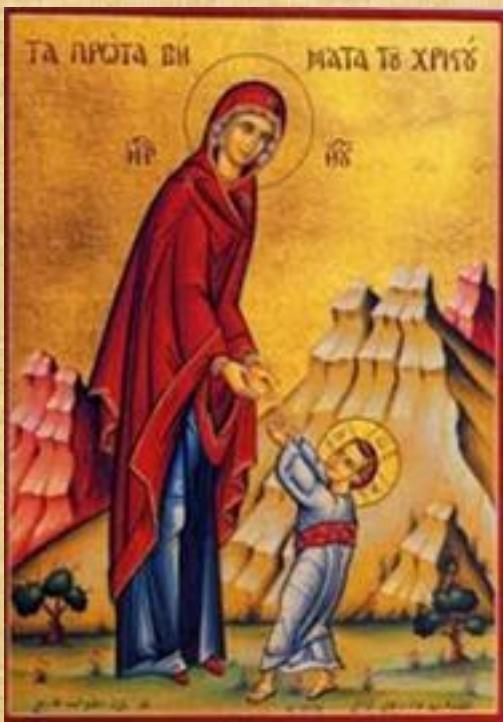
(Ιωάννη Δ. Καραβιδόπουλου, *Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα, Τόμος Α' Απόκρυφα Ευαγγέλια*, Θεσσαλονίκη: εκδόσεις Πουρναρά 1999)

Λόγοι που οδήγησαν στην συγγραφή αποκρύφων-Ι Παροχή πληροφοριών

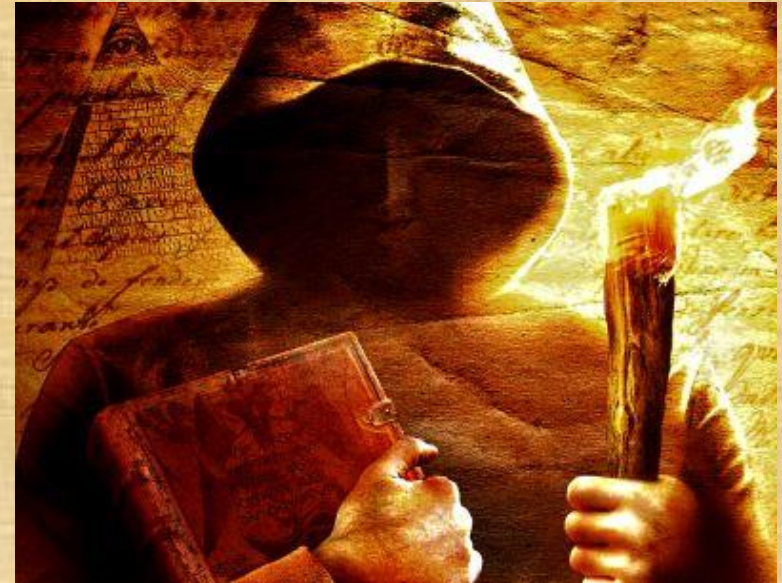
- Κάλυψη της έλλειψης πληροφοριών γύρω από τη ζωή προσώπων της Κ.Δ. (του Ιησού, της Θεοτόκου, των Αποστόλων κ.α.)
- Ανάδειξη προσώπων της Κ.Δ. με δευτερεύοντα ρόλο
- Παροχή λεπτομερειών για σημαντικά συμβάντα όπως της Γέννησης του Ιησού (παιδική ηλικία της Θεοτόκου, θαύματα παιδικής ηλικίας του Ιησού, ονόματα των τριών Μάγων κ.α.)

Λόγοι που οδήγησαν στην συγγραφή αποκρύφων-II Διάδοση αιρετικών δοξασιών

- Παραγωγή και διάδοση αιρετικών δοξασιών, ιδίως των Γνωστικών κύκλων
- Αναφορές Ειρηναίου της Λυών, Κλήμεντος Αλεξανδρέα, Ωριγένη, Ευσεβίου κ.α. για ψευδοδιδασκάλους

Αντιμετώπιση αποκρύφτων από την εκκλησία

1. Καταδικάστηκαν
2. Ενέπνευσαν την εικονογραφία
3. Ενέπνευσαν παραδόσεις που διαμόρφωσαν επίσημες γιορτές
4. Σιωπηρή αποδοχή τους ως διαδεδομένων λαϊκών αναγνώσμάτων

Κατηγορίες αποκρύφων κειμένων

- Από πλευράς φιλολογικού είδους είναι:

1. Ευαγγέλια
2. Πράξεις
3. Επιστολές
4. Αποκαλύψεις
5. Διάλογοι
6. Ερωτήσεις κ.α.

Κυριότερα απόκρυφα Ευαγγέλια

- Ιουδαιοχριστιανικά Ευαγγέλια
 - Το Καθ' Εβραίους Ευαγγέλιο
 - Το Ευαγγέλιο των Ναζωραίων
 - Το Ευαγγέλιο των Εβιωνιτών
- Ευαγγέλια της Παιδικής Ηλικίας του Ιησού
 - Το Πρωτοευαγγέλιο Ιακώβου
 - Το Ευαγγέλιο του Θωμά*
 - Το Ευαγγέλιο του Ψευδο-Ματθαίου
 - Άλλα (Αραβικό Ευαγγέλιο παιδικής ηλικίας, Αρμενικό Ευαγγέλιο παιδικής ηλικίας, Ιστορία Ιωσήφ, Ευαγγέλιο Γέννησης της Μαρίας)
- Ευαγγέλια Πάθους, Καθόδου στον Άδη και Ανάστασης του Ιησού
- Γνωστικά Ευαγγέλια
 - Το Ευαγγέλιο του Θωμά

Κυριότερες απόκρυφες Πράξεις, Επιστολές, Αποκαλύψεις

- Απόκρυφες Πράξεις
 - Κήρυγμα Πέτρου, Πράξεις Ιωάννου, Πράξεις Πέτρου, Πράξεις Παύλου, Πράξεις Ανδρέου, Πράξεις Θωμά, Κλημέντια, Μεταγενέστερες απόκρυφες Πράξεις
- Απόκρυφες Επιστολές
 - Αλληλογραφία Αποστ. Παύλου και Σενέκα, Επιστολή προς Λαοδικείς, Επιστολή Λεντούλου
- Απόκρυφες Αποκαλύψεις
 - Αποκάλυψη Πέτρου*, Αποκάλυψη Παύλου*, Αποκάλυψη Ιωάννου, Αποκάλυψη Θωμά, Σιβυλλικοί Χρησμοί

Γνωστικά απόκρυφα κείμενα

- Η Προσευχή του Αποστόλου Παύλου
- Το Απόκρυφο του Ιακώβου
- Το Ευαγγέλιο της Αλήθειας
- Πραγματεία Περί Αναστάσεως
- Το Απόκρυφο του Ιωάννη
- Το Ευαγγέλιο του Θωμά **
- Το Ευαγγέλιο του Φιλίππου
- Περί της Προέλευσης του Κόσμου
- Το Ευαγγέλιο της Μαρίας
- Το Ευαγγέλιο των Αιγυπτίων
- Το Βιβλίο του Θωμά του αθλητή
- Οι Πράξεις του Πέτρου και των 12 Αποστόλων
- Η Αποκάλυψη του Παύλου **
- Η Εξήγηση της Ψυχής
- Η Πράξις του Πέτρου
- Η Μαρτυρία της Αλήθειας
- Η Πρώτη Αποκάλυψη του Ιακώβου
- Η Δεύτερη Αποκάλυψη του Ιακώβου
- Η Έννοια της Μεγάλης μας Δύναμης
- Η Υπόσταση των Αρχόντων
- Η Αποκάλυψη του Πέτρου **
- Εύγνωστος ο Μακάριος και η Σοφία του Χριστού
- Η Τριμερής Πραγματεία
- Η Προσευχή των Ευχαριστιών

Τα κείμενα του Nag Hammadi

- Συλλογή από Γνωστικά κείμενα στην Κοπτική γλώσσα
- Ανακαλύφθηκαν στην πόλη Nag Hammadi της Αιγύπτου, το 1945
- Χρόνος συγγραφής: από τον 1^ο ως τον 4^ο αι. μ.Χ.
- Περιοχή συγγραφής: θεωρείται ότι είναι η Συρία και όχι η Αίγυπτος
- Αρχικά είχαν γραφτεί στα ελληνικά

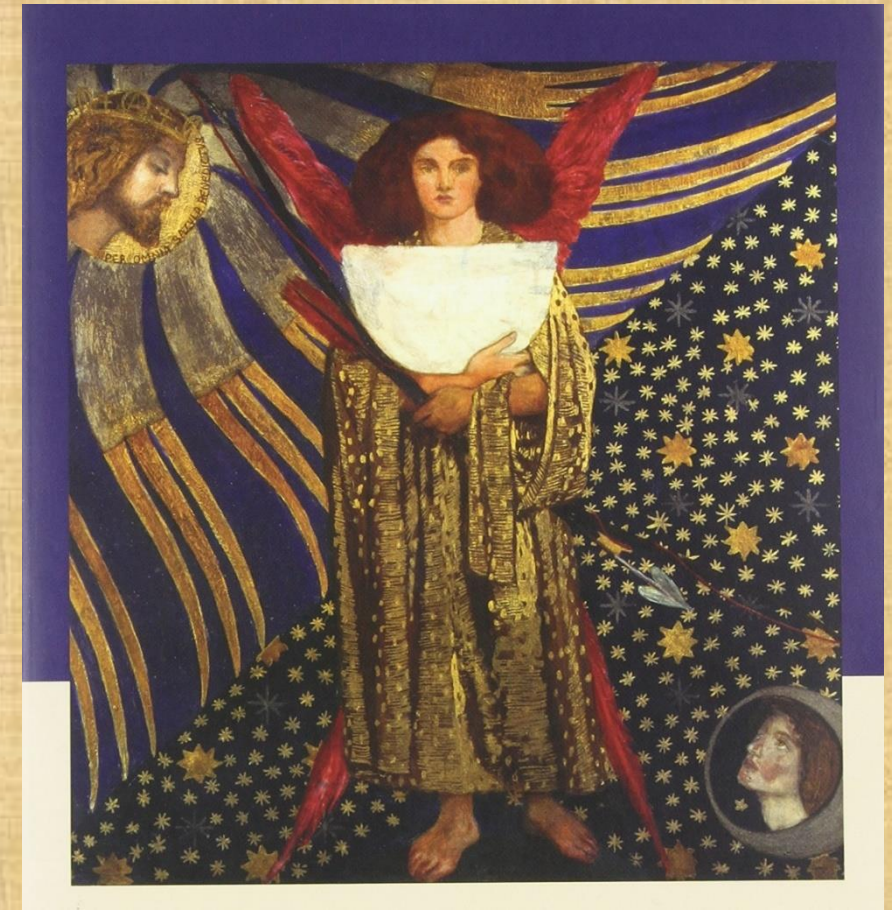
Περιεχόμενο κειμένων του Nag Hammadi

- Θεολογικός πυρήνας = χριστιανικός Γνωστικισμός
- Εναλλακτική μαρτυρία για τη ζωή και τη διδασκαλία του Ιησού
- Έχουν σαν στόχο να καταδείξουν την υπεροχή της πνευματικής γνώσης έναντι της φυσικής δράσης και της υλικής ευημερίας

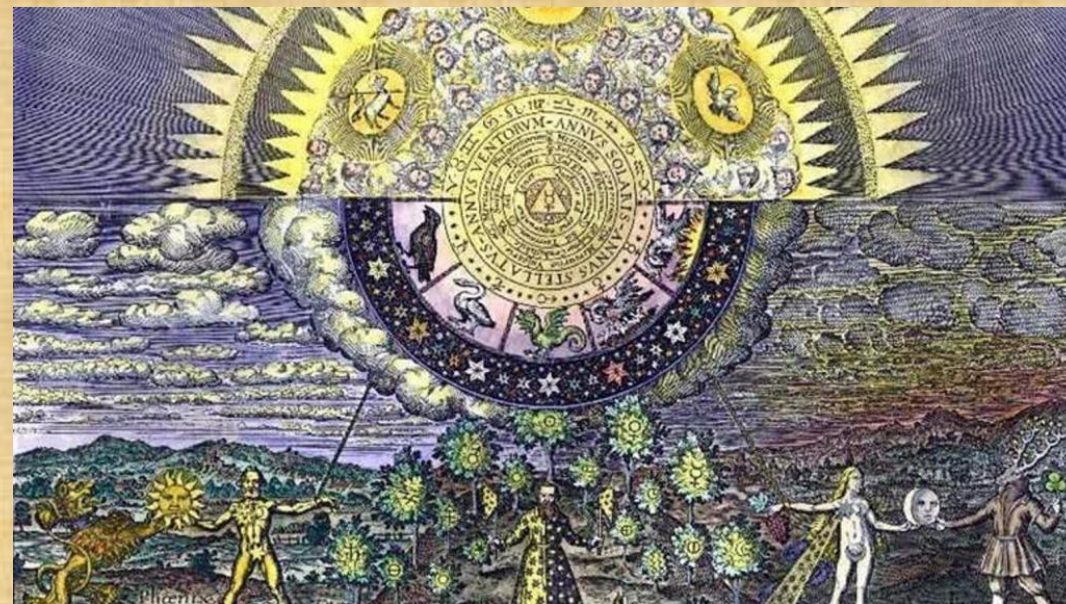
Περιεχόμενο κειμένων του Nag Hammadi

- Γνωστικός μύθος του Σηθ: ο Θεός της Εβραϊκής Βίβλου είναι μια διεφθαρμένη κατώτερη θεότητα και μόνο μέσω της παρέμβασης της Σοφίας μπορεί να επιτευχθεί η σωτηρία
- Αναγνώριση του ρόλου του Ιησού, αλλά μεγαλύτερη σημασία στην πνευματική αποκάλυψη του μηνύματός του παρά στην σταύρωση και την ανάστασή του

Στόχος των κειμένων του Nag Hammadi

- Είναι θρησκευτικά κείμενα
- Αδιαφορία για τα καταναλωτικά αγαθά, απόσυρση από την κοσμική ζωή, ενδοομαδική γνώση περί ενός ιδεώδους μη προσιτού στους πολλούς
- Ξεχωριστή άποψη για την ανθρώπινη ύπαρξη. Το κακό εξουσιάζει αυτόν τον κόσμο, ωστόσο, μερικοί άνθρωποι ανήκουν σε έναν υπερβατικό κόσμο-έμφαση σε αυτή την υπερβατικότητα
- Ο παραδοσιακός Χριστιανισμός επικρίνεται στα Γνωστικά κείμενα ως «αιρετικός» π.χ. στην «Αποκάλυψη Πέτρου» ο Ιησούς προφητεύει ότι «θα προσκολληθούν στο όνομα ενός νεκρού σκεπτόμενοι πως έτσι θα γίνουν αγνοί»

Η δομή και το περιεχόμενο των κειμένων του Nag Hammadi

- Η βιβλιοθήκη του Nag Hammadi αποτελείται από 12 βιβλία. Φαίνεται ότι υπήρχε και 13^ο από το οποίο διασώθηκαν μόνο 8 φύλλα
- Κάθε βιβλίο περιέχει πολλές Πραγματείες οι οποίες είναι στο σύνολο 52
- Φροντίδα κατασκευής και φύλαξης ☞ ιερά κείμενα
- James Robinson: ενδεχομένως να έχουν παραχθεί και να ανήκαν στη Μονή του αγίου Παχωμίου

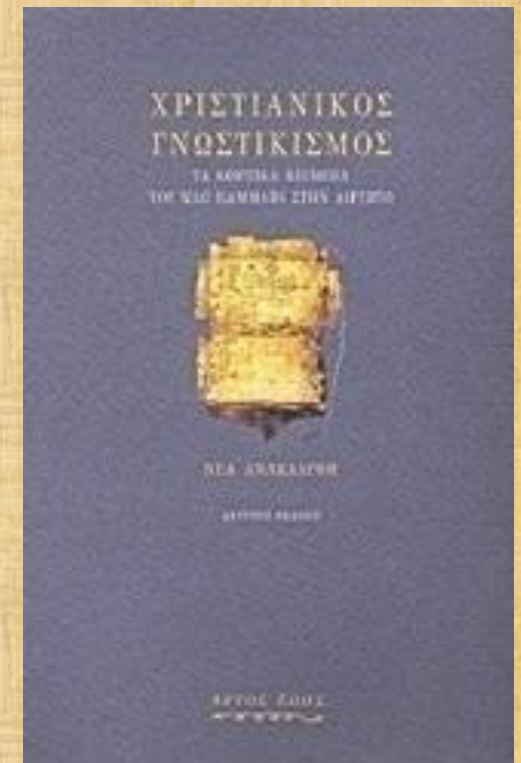
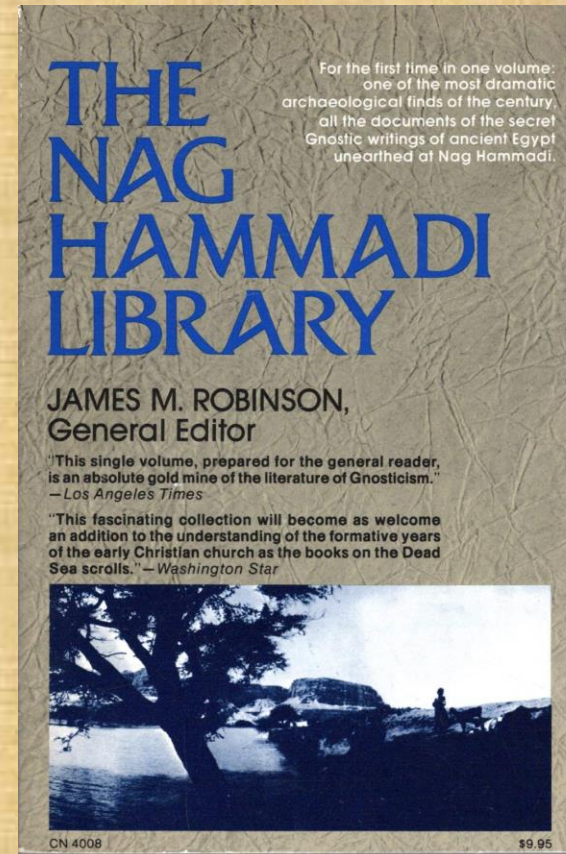
Το γνωστικό ευαγγέλιο του Θωμά

- Το σημαντικότερο εύρημα στη Βιβλιοθήκη του Nag Hammadi
- Παρουσιάζει στον αναγνώστη μια πρώιμη συλλογή ρήσεων του Ιησού
- Ένα από τα πρώτα κείμενα του χριστιανικού Γνωστικισμού που ταυτόχρονα αποκαλύπτει ένα ακόμη σκέλος του πρώιμου Χριστιανισμού

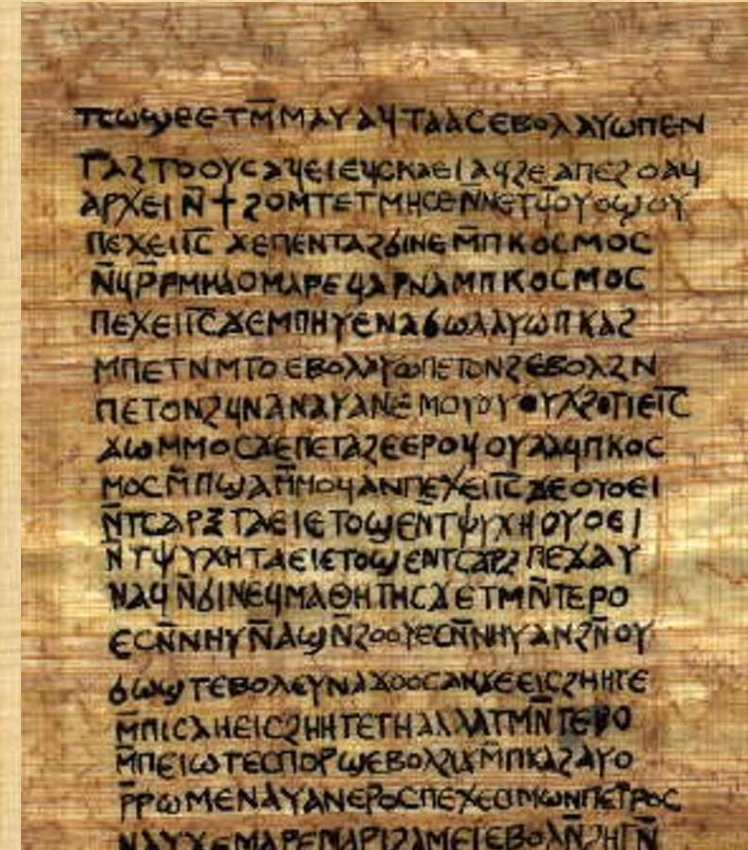
Μελέτη και έκδοση των κειμένων του Nag Hammadi

- Το πρώτο βιβλίο που δημοσιεύθηκε ήταν το «Ευαγγέλιο του Θωμά» το 1959 στα γαλλικά
- Η πρώτη πλήρης έκδοση έγινε στο διάστημα 1972- 1984 στα αγγλικά
- Ο Σάββας Αγουρίδης επιμελήθηκε μία σταχειολογημένη ελληνική μετάφραση των κειμένων το 1989 με τίτλο *Χριστιανικός Γνωστικισμός, Τα Κοπτικά κείμενα του Nag Hammadi στην Αίγυπτο*

Η σημασία των κειμένων του Nag Hammadi

- Η σπουδαιότητά τους για την επιστήμη και την κατανόηση του αρχικού Χριστιανισμού είναι μεγάλη
- Παρουσιάζουν τον Γνωστικισμό ως ιστορικό φαινόμενο που θυμίζει σύγχρονα πανθησκευιακά φαινόμενα
- Παρουσιάζουν την επίδραση του Ιουδαϊσμού στον Γνωστικισμό, φανερώνοντας άγνωστες πλευρές του Ιουδαϊσμού της εποχής του Χριστού
- Περιέχουν μυθολογικές διατυπώσεις και αναδίδουν πνευματική πλάνη

Η σημασία των κειμένων του Nag Hammadi σήμερα

- Παρέχουν μια σαφέστερη εικόνα των διαφορετικών θεολογικών και φιλοσοφικών ρευμάτων που βρήκαν έκφραση μέσω του πρώιμου Χριστιανισμού
- Από τα πιο σημαντικά ευρήματα του 20ού αιώνα, αποκαλύπτουν το περίπλοκο θρησκευτικό περιβάλλον και προσφέρουν μια απaráμιλλη ματιά σε εναλλακτικά οράματα του πρώιμου Χριστιανισμού

Βιβλιογραφία

- Ξενόγλωσση
- James Brashler “The Nag Hammadi Library, Nag Hammadi Codices Shed New Light on Early Christian History” in Corbett J. eds , *Biblical Archaeology, Ten Top Discoveries*, (2011), pages 1- 11.
- Ελληνική
- Σάββας Αγουρίδης, *Χριστιανικός Γνωστικισμός, Τα Κοπτικά κείμενα του Nag Hammadi στην Αίγυπτο*, Β΄ Έκδοση, Αθήνα: Άρτος Ζωής, 2004.
- Ιωάννης Δ. Καραβιδόπουλος, *Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα, Τόμος Α΄ Απόκρυφα Ευαγγέλια*, Θεσσαλονίκη: Πουρναρά, 1999.
- Χρήστος Κ. Οικονόμου, *Τα χειρόγραφα του Nag Hammadi και η σχέση τους με την Καινή Διαθήκη*, *Cosmos* 2013 (2), σελ. 23-41.

*Ευχαριστώ για την
προσοχή σας!*

